

Høringsinnspill - «Høring om endringer i fiskeforskriftene for Tanavassdraget for 2022»

Klima- og miljødepartementet

postmottak@kld.dep.no

Tana, 26.03.2022

Viser til høringsbrev av 07.03.2022 hvor det åpnes for at alle som ønsker, kan uttale seg om saken.

Saksopplysninger

Saken gjelder Klima- og miljødepartementets forslag til endringer i forskrift 11. mai 2017 nr. 557 om fiske på Tanavassdragets grenseelvestrekning, forskrift 11 mai 2017 nr. 558 om fiske i Tanavassdragets nedre norske del og forskrift 11. mai 2017 nr. 559 om fiske i norske sidevassdrag til Tanaelva, Anárjohka og Skiehččanjohka, hvor Finland og Norge foreslår å åpne for et svært begrenset fiske av laks i vassdraget for sesongen 2022.

Fisket på atlantehavslaks i Tanavassdraget har vært historisk dårlig, de siste sesongene, med bunnår i 2020. I sesongen 2021 ble det ikke åpnet for fiske, men estimert bestand var lav. Estimater ble gjort basert på blant annet sonartelling ved Polmakholmen i nedre norsk del.

Fisket i Tanavassdraget har lang historie og Tanaelva har vært livsnerven i Tanadalen, hvor befolkningen har livnært seg på fiske etter laks og andre arter. En rekke forskjellige fiskemetoder har vært i bruk for å overleve. I dag har ikke fisket i Tanavassdraget samme funksjon som det hadde i tiden før andre verdenskrig og moderne tid. I dag er fisket etter laks i Tanavassdraget å regne som et hobbyfiske og en tradisjonsbærer. De gamle samiske fiskemetodene med stengsel og drivgarn er fortsatt i bruk. I de siste tiårene har det blitt mer og mer populært med stågarn i fisket etter laks. De aller fleste som fisker i Tanavassdraget, fisker likevel med stang, da kun en liten gruppe lokale rettighetshavere har anledning til å fiske med garn. Lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven) regulerer hvem som kan fiske med garnredskaper. Tanaloven regulerer også hvem som har rett til stangfiske.

I takt med at folk har fått bedre råd og mer rom for fritidsaktiviteter, har det også strømmet på med turistfiskere til den sagnomsuste Tanaelva, med turister fra hele verden. Størsteparten av disse har de siste årene fisket fra finsk side.

Vurdering

I saken vurderes det å åpne for et begrenset fiske av laks i vassdraget for sesongen 2022. Med den historisk lave bestanden av atlantehavslaks er det svært beklagelig om departementet åpner for et slikt fiske. I saksutredningen argumenteres det med å åpne for fiske for lokale rettighetshavere, for å sikre kunnskapen om det tradisjonelle samiske fisket. Av grunnlovens §108 (sameparagrafen) følger det at de staten blant annet skal legge til rette for at den samiske folkegruppa kan sikre og utvikle samisk kultur. Ulike forskningsrapporter viser til at gytebestandsmålet for ulike deler av Tanavassdraget ikke nås. Det vil si at det ikke vil finnes et høstbart overskudd å fiske på. For at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle det tradisjonelle fisket etter «tanalaks», må det finnes tanalaks i fremtiden også. I konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater (ILO 169), artikkel 23, første ledd, skal fiske anerkjennes som viktig faktor for å opprettholde urfolkets kultur, økonomisk bæreevne og utvikling. Dersom det ikke skapes et høstbart overskudd av tanalaks, vil utvikling ikke kunne skje.

Hvis det skal åpnet som et begrenset fiske av laks i vassdraget for å sikre kunnskapen om det tradisjonelle samiske fisket, bør det gjøres en vurdering i forhold til hvem som er egnet til å fiske på tradisjonelt vis. Dette vil i praksis ikke kunne la seg gjøre, uten å ekskludere en stor gruppe rettighetshavere, med bakgrunn i etnisitet, kunnskap og en vurdering på tvers av generasjoner. Dette vil skape unødvendig splid i den lokale befolkningen, og vil kunne skape et skille mellom samisk og øvrig befolkning. Dette er svært uheldig om blir tilfelle. Dersom det mot formodning likevel skulle åpnes for et slikt fiske, bør det også foretas en vurdering om hvem som er rettighetshavere i Tanavassdraget, jf. Jordlovens §8 og Tanalovens §4.

Konklusjon

Å åpne deler av Tanavassdraget for fiske av laks, med den situasjonen tanalaksen befinner seg i, er svært uheldig og bør ikke tillates. Det plikter Staten å legge til rette for at samisk kultur skal kunne sikres og utvikle seg. Tradisjonsfisket etter laks i Tanavassdraget er avhengig av laks for å kunne utøves. Med den historisk lave bestanden av tanalaks, kan ikke det tillates et fiske. En fredning på 8-16 år (opp mot to laksegenerasjoner) bør vurderes, for at det tradisjonelle fisket skal kunne fortsette i fremtiden. Staten bør imidlertid komme med tiltak for å begrense at tradisjonskunnskap går tapt i tiden Tanaelva med sideelver stenges.

Med vennlig hilsen

Leif Henrik Halvari
Lokal stangfisker i Tana